

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Oznanila se plačujejo od dvostopne petit-vrste za enkrat 16, za dvakrat 24 in za trikrat 30 vinarjev.

Gospodarske stvari.

Ločimo že pri trgatvi!

Ako je za dobroto vina vže to silno slabo da imamo po naših gorica vse možne vrste trsja, mej seboj pomešane, ki ob trgatvi romajo vse v eno kad, je vendar še brez primere večje zlo to za vinsko kakovost ali kvaliteto, ako mečemo zdravo z gnjilim, zrelo z nedozorjenim grozdom vse v en koš, čem reči v eno brento. Tu moramo na vsak način zahtevati s stališča le malce zdravega razuma, da se blago brezpogojno ločuje.

Ti imaš po vinogradu nekaj trt s krasnimi zdravimi grozdi, tam razdrapene grozde z gnjijočimi in razjedenimi jagodami, tudi take s peclji brez jagod, mnogo jih je, ki so močno osiveli plesnobe in imajo mnogo premnogo kisl-gnjijočih jagod. Ako vso to mešanico in šaro skupaj trgamo, zbrogamo in stiskamo, pri tem dobrota vina silno trpi, ker ni moč pri tem dobiti blaga, ki bi v čisto pokipelo. Sploh so pri tem težave, vino napraviti popolno in stalno. Kako lahko

pa se temu opomore ob trgatvi! Seveda morda za trenotek to ni ravno prilično in ne verjel bi človek, ako ne bi sam poskušal, da mora vže biti prav napreden kmetovalec, ki tako ravna, dočim velika večina vinščakov dela še po starem svojo brozgo.

Vsak obiralec naj si vzame dve brenti ali naj si vzameta dva trgača vsak eno brento za ločeno blago, ena naj bo za vse zdravo in zrelo grozdje in jagode, ki jih izberemo, druga pa za vse bolne, gnjile, plesnjive, nagnjite, nezrele grozde in stresa naj se tudi v posebne kadi. Obe vrsti grozda se posebej stiskati in pustita vreti, vsak mošt in vsako vino se posebej obravnava. Če prav ravnaš, dobiš tudi iz slabega grozda še pitno vino, a pri tem ne pokvariš dobrote prve vrste in ne oblatiš slave naših goric s svojo zanikernostjo.

Kako pa naj ustreže tej zahtevi oni viničar, ki prodaja svojo trgatev kot grozdje ali mošt? Tu je stvar malce težavna, ker ni vedno še vse grozdje prodano, ko visi še v vinogradu. Pač se zgodi lahko marsikako leto, da kupci pre-

PODLISTEK.

Ob delenjski železnici.

(Konec.)

Od tu drži železnična cesta po rodovitnem St. Vidskem polju v Temeniško dolino s postajališči in postajami: St. Vid, Radohovayas, St. Lovrenc, Velika Luka, Trebnje in Ponikve. Na obeh straneh se vidi lepo obdelano polje, gradove in cerkve. Na levi strani sta Čatež in božja pot „Primskovo“, z lepim razgledom.

Pri prijaznem trgu Trebnjem se vije na levo cesta v najlepšo dolenjsko dolino, v St. Rupert in Mokronog, s svojimi krasnimi razgledi na Žalostni in Veseli gori. Povsod po hribih se razprostirajo vinogradi.

Kmalu za postajališčem Ponikve je največji predor na tej železnici, pod hribom sv. Ane, kateri je 450 m dolg. Od tu se proga polagoma nad vasjo Mirno pečjo po nerodovitnem svetu spušča proti novomeški postaji, ki je v ravnini, dokler ne pride do Bršlina in se tu odpre prelep razgled na idilično in rodovito novomeško okolico. Na severni strani se razprostira vinorodno gorovje „Tršakgora“, s svojo cerkvijo in premnogimi zi-

danicami. Na zahodni strani moli visoki stolp kapteljske cerkve novomeške, pod krog katere se v polukrogu ob vznožju hriba na poluotoku Krke širi dolenjska metropola „Novomesto ali Rudolfovo“, s svojim prijaznim glavnim trgom, z novimi stavbami kakor: okrožno sodišče, mestna hiša, most čez Krko i.t.d. Sedaj se zida nov vodovod. Na jugozahodni strani strmé nasproti „Gorjanci“, visoko gorovje, ki nas ločijo od Bele Krajine. Prvi pogled na to stran obstane na novih poslopih in sicer na šolskem poslopiju č. šolskih sester v Smihelu, na levi strani kmetijska šola na Grmu in Božji grob in na bolnišni č. č. usmiljenih bratov v Kandiji. Na zapadni strani se vidi kočevsko pogorje. Rog (Hornwald, pravilno Ahornwald — javorjev gozd.) Na severni strani so na vznožju tega gorovja prijazne dolenjske „Toplice“, s svojimi do 29°R imajočimi zdravilnimi vreli, kamor se uže nad 400 let hodijo zdraviti bolniki zlasti z revmatičnimi boleznimi. Po zadnjem požaru l. 1895. so se Toplice lepo povzdignile, največ je k temu pripomogel sam knez Turjaški s tem, da je dal sezidati novo gostilniško poslopje, — kjer se zbira gospóda, ki se koplje v toplicah, pa tudi občanje se uprav močno trudijo, da vse storé kar je v njih močeh, da so gostje postreženi in zadovoljni.

vzamejo večino grozdja v vinogradu in za ta slučaj se morata viničar in kupec zediniti; kupee stavi na pr. zahtevo, da mu da viničar blago ločeno, poslednji pa zahteva za obojeverstno blago eno in isto ceno.

Viničar in vinogradnik, ki se je celo leto trudil in potil, da bi pripomogel k dobri trgatvi, naj se vendar tudi ob času trganja ne straši malega truda, da doseže kolikor se da dobro vino. Na to mora biti viničar ponosen, na to je tudi ponosen. Zato je naše geslo ob trgatvi: Ločimo vže ob trgatvi slabo od dobrega, kajti le dobro drevo da dober sad in le dobro grozdje dobro vino — pa tudi na opak! F. P.

Sadne in grozdne stiskalnice.

Marsikje — žal da ne za sadje — imamo letos bogato vinsko trgatve in marsikak posestnik ima opraviti z vprašanjem, kakšno posebno priročno sadno ali grozdno stiskalnico naj si nabavi.

Ako v prav bogatih sadnih in vinskih letinah ne gledamo ravno prestrogo na to, da se tropine kolikor moč popolno iztisnejo in smo zadovoljni s kako starikasto stiskalnico, ki jo je napravil še praded, no to bi se še dalo opravičiti. V resnici pa se ne izplača nobena varčnost, ki prihrani vinar, ki bi ga bilo treba izdati za dobro pripravo, ki delo pospešuje in se da ž njo vse skrbneje napraviti.

To velja posebno za sadne in grozdne stiskalnice, kakor se razvidi iz naslednjega.

Nepopolne stiskalnice dajo skoro 10—20% manj soka nego one najboljšega sestava. Večjo

množino soka pri dobrih stiskalnicah imamo smatrati skoro izključno kot čisti dobiček. To kar najpopolnejše iztisnenje pa ima še nekaj drugega drugega dobrega v sebi. Sok, ki priteče proti koncu ima največ sladkorja v sebi, kakor je tudi nazadnje pomolzeno mleko najboljše, ker najtolsteje; ta sladkor in druge snovi dajo sadnemu vinu veliko trpežnost in imeniten okus. Vsled večje množine sladkorja, ki se nahaja v moštu dobljenem iz dobre stiskalnice, ima iz njega dobljeno vino v sebi več vinskega cveta (alkohola) nego vino iz slabih preš, in ravno vsled te lastnosti se tudi dalje časa drži. Najboljši dokaz za to trditev je to, da moramo tropinam iz slabe stiskalnice dolivati vode in jih še eno pot iztisniti, ali da dajo take tropine zdrozgane in žgane še znatno množino žganja.

Kadar napravljáš sadno ali grozdno stiskalnico, glej na to, da bo kolikor se da močna, iz najboljše tvarine in skrbno narejena, ki pri majhnem naporu in kratkem delu doseže največji učinek.

Take stiskalnice so najceneje, ako se ozi-ramo na njih učinek, na majhno obrabo in na gotovost, s katero nam delujejo.

Vsem tem zahtevam gotovo ustreza stiskalnica tvrdke Ph. Mayfahrt & Co. na Dunaju, II. Taborstr. 7.

Ta stiskalnica je, ali bi vsaj morala biti vže splošno znana, zato je bližje ne popisujem.

Omenim naj le, da so železni deli kemično pripravljeni in tam, kjer pridejo s sadnim sokom v dotiko, posteklenjeni, (glazirani), tako da se ni bati, da bi vino počrnelo ali da bi sploh kaj trpelo na moči, okusu ali barvi. — o —.

Pol ure od Toplic ob Krki stoji pod vznožjem Rog-a največji in najlepši grad na Kranjskem — So-teska, last kneza Turjaškega.

Zadnja postaja Dolenjske železnice Straža, je postala vsled obilega lesa, ki se tukaj izvažja in vsled večjega obiska dolenjskih „Toplic“, važna postaja. Od Novega mesta rabi vlak tja 20 minut in se pelje proti zahodni strani vedno po ravnini; na desni strani je v bližini Prečine star grad „Luknja“ (Luegg, dolenjska Predjama). Ta grad je od treh stranij obdan od visokih navpičnih pečin in se ga zagleda še le, ko je človek od njega komaj sto korakov oddaljen. Prvotni grad je bil v skalovju vsekani in je obstal sam iz treh prostorov, od koder se je po podzemeljskem rovu prišlo še le precej nižje na svitlo. Tikoma pod gradom izvira potok Prečna, ki kot Temenica pri Ponikvah pri Trebnjem ponikne.

Tudi glavna proga vabi s svojo zanimivo okolico izletnike na Dolenjsko. Poleg tega razširjajo se i tu še mogočni gozdi, ki merijo 45.200 ha in sta zlasti, Gorjanci in Rog hvaležna pot za turiste in hribolazce. Jednako in še bolj hvaležna je pot za one vinske trgovce in krčmarje, ki hodijo semkaj kupovat našo dobro, pristno vinsko kapljico, in že pesnik Bl. Potočnik je prav zapel:

Pridi, Gorenj'c
Z mrzle p'anine!
Vabi Dolenj'c
V gorke doline;
Mrzel je led,
Pridi se gret'!

Solnce gorkó
Tukaj nam sija
Trta ljubó
Gor' se ovija,
Vince z goré
Greje srce.

Pa ne samo iz tega ozira je važna dolenjska železnica, večjo nalogo izvršuje ona s tem, da je našo Dolenjsko priklopila svetovnemu prometu. Vže l. 1864 se je izrazila v prvič misel, da bi se ta biser Kranjske zvezal z železnico in da bi se njeni naravni zakladi odprli svetovni trgovini. Stoprav čez 30 let se je ta vroča želja vresničila, potem ko je dežela doprinesla največje žrtve, da je prevzela garancijo za 4% obrestovanje prioritetnih obligacij v znesku 14 milijonov kron za dōbo 70. let.

V kratkem času sedmih let se je tovarni in osebni promet na dolenjski železnici že toliko visoko razvil, da donašajo imenovane zadolžnice svoje obresti in da se misli na to, da se bode zamoglo garancijske zneske deželi povrniti. Zanimivo je zvedeti, da se je v pretečenem letu nad 354.000 oseb peljalo na tej progi in se je nad devet milijonov meterskih centov (= 100 kg) blaga prepeljalo. Največ je bilo lesa, potem premoga, raznovrste živine in razno drugo blago kakor: maščoba, perutnina, jajca, vino, predivo, pivo,

Čebelar v jeseni.

Koncem septembra je vže zadnji čas za čebelarja, da misli na uzimovanje svojih živalic. V prvi vrsti ima preiskati svoje polke, da ni katerega brezmatičnjaka mej njimi. Ako bi se to zgodilo, mora siroto združiti s sosednim panjem, z dobro kraljico. Tudi slabih panjev ne pušča pameten čebelar kar samih zase, ampak jih kasira, to je združuje. S tem prihrani na krmi in ima zato močne polke, ki ne samo da lažje prezimijo, ampak dajo tudi močne roje in nabere več medu.

Treba je pravi čas krmiti one panje, pri katerih nam tehcnica ni mogla stati dobro, da bi se prerili skozi zimo; ako bi prepozno krmili, ne bi mogle čebele krme zgostiti in zadeliti, piča bi se skisala in posledice — vsak muhar se jih boji — griža. Pokladati se mora piča v velikih deležih ali porcijah, ker vsako pitanje čebele draži in vznemirja. Ako damo na enkrat le malo, pa zato pogosteje, potem vznemirjenje več potroši, nego more krma nadomestiti. Zelo dobro krmilo je najboljši kandirani sladkor v kristalih; na kilo sladkorja se prideva 1 kg čiste vode in toliko časa kuha skupaj, da ne dela več belkasto-umazanih pen, ki se pri dnu posnemajo. Voda ima tudi namen varovati čebele pred žejo po zimi. Prazno satovje odstrani, pa ne vse; prvi sat pri žrelcu naj bo prazen, potem dovoljno število medenih in poslednji zopet prazen. Posebno moramo tudi na to gledati, da ne bodo medene zaloge raztresene sem in tje mej praznim satovjem, ker se po zimi v hudem mrazu lahko pripeti, da zadenejo čebele na tako prazno mesto in vsled počasnega premikanja vsled mraza ne

morejo o pravem času do hrane, ter tako pri polni zalogi žalostno lakote poginejo. Sicer se pa ta smola itak pripeti samo pri teh „kunstnih“ panjovih s premakljivim satovjem, kjer človek posebno lahko brezobzirno posega v čudapolno gospodarstvo narave, njej seveda in sebi večji del v kvar. Preveč satov se ne sme puščati čez zimo, ker bi se sicer čebele težko dovolj ogrele, premalo pa tudi ne, kajti žalostna majka ubogi „muhi“, če bi morala iskati svoje piče blizu žrelca.

Prostor v središču, kakor tudi oni mej okni in vratci, se mora zabasati s kako tvarino, ki drži toploto, najbolje s pezdirjem od lanu, suhim mahom ali mehkim senom, ravno tako vmesne prostore mej panjovi, kakor tudi mej panjovi in stenami ulnjaka. Posebno je paziti, da ne nastane kak prepih. Žrelce se sicer lahko nekoliko zoži, pa ne preveč, kajti zrak je čebeli ravno tako življenjski element, kakor človek. Najbolje je še pritrditi pred žrelce majhno mrežo s tolikimi odprtini, da more čebela skozi, ne pa n. pr. nesrečni špičmoh ali kak podobni naš „prijatelj“ v Škarjotovem smislu.

Panjovi, ki se odpirajo od zgorej, pa tudi pri koncu, naj se v potrebi odpirajo samo od zadaj, ker sicer ne morejo čebele špranj tako dobro zamazati in zalepiti in bi lahko od zgorej ušla večina toplote. Lepilna smola pri zadnjem okencu pa naj se odstrani, da se po zimi brez posebnega vznemirjenja čebel lahko kaj pogleda.

Tudi tu rečeno velja po največ za premično satovje.

Čebelarji s priprostim stabilnim panjem postavljajo radi panjove tako, da so s sprednjim

železo in železni izdelki, žito, moka, kože, usnje, sol, tobak, špecerijsko in manufakturno blago i. t. d.

V tem oziru zavzema gozd prvo mesto. Od 442.309 ha gozdov na Kranjskem, spada na oni del Dolenjske po kateri vozi dolenjska železnica 164 103 ha, torej dobra tretjina vseh gozdov.

Jako velik pomen bode polagoma dobilo vinarstvo, sadjarstvo in poljedelstvo.

Z ozirom na naravne zaklade je omeniti zvezo Št. Janža pri Mokronogu s Trebnjem z železnično progo. Pri tem zamogli bi se ti lepi, rodovitni kraji približati svetovni trgovini. Jednako koristno bi bilo na novo uizivotvoriti železne rudnike na Dvoru pri zužemberku; ako ne bi tega hotel sam knez Turjaški, da bi se osnovala akcijska družba.

Jedna glavnih želj vseh domoljubov je podaljšanje dolenjske železnice na Belo Kranjsko do hrvaške meje in nadalje do Karlovca. Kdor te rodovite kraje pozna, se mora pač čuditi, da se ne doseže uresničenja te prepotrebne želje. Koliko bi se ysemu prebivalstvu ob Kolpi, na naši in hrvaški strani pomagalo.

Slednjič je omeniti želje, da bi se od Novega mesta do Samobora sezidala ozkotirna železnica, katera bi Št. Jernejsko, Kostanjeviško, Sv. Kriško dolino in nadalje do Hrvaške približala svetovnemu pro-

metu in te jako lepe, rodovitne kraje odprla trgovini.

Ako bi se po naši Dolenjski industrija začela intenzivno razvijati, ako bi se Kriko in nje pritoke izkoriščalo za pridobitev vodne sile pri tovarnah; ako bi se uvedlo hmeljarstvo v Belo Krajini in drugih krajih na Dolenjskem, pripomoglo bi vse k celotnemu povzdigu blagostanja in vsi ti činitelji bi tako uplivali na domače ljudstvo, posebno mladino, da ne bi v tujini si iskalo kruha, kajti vsak priden delavec in spretna delavka imela bi doma dovolj in dobrega zaslužka. In kakor je dosedanje del dolenjske železnice mogočno in blagodejno vplival na razvoj naše Dolenjske, tako upajva, dragi čitatelj, da se bode v teku prihodnjega desetletja nadaljevalo dosedanje delovanje. Tudi naša prijazna, vinorodna Dolenjska bode napredovala slično drugim našim deželam pod modro vladu našega presvitlega cesarja, kateri se je jako zanimal za napravo dolenjske železnice in tudi v prihodnje ne bode pozabil na njeno spopolnitev, ne on in ne njegova vlada! In s to nadejo končajva svojo prijetno vožnjo po dolenjski železnici, želeč vsem deželjanom in tujcem, da si mnogokrat ogledajo naše dolenjske hribe-gorice in da posebno v poletnem in jesenskem času dostikrat semkaj zahajajo, se okrepčavati ob naši vinski kapljici.

delom nagnjeni navzdol. To pa ni prava. Po zimi se namreč v panju na pokrovni deski dela veliko sopare, ki v podobi vodnih kapljic pada na tla, od tod curlja po nagnjeni deski proti želcu, kjer zamrzne. Ledena skorja je višji in višji, dokler ne zapre žrelca; ubogi čebelar pa spomladi samega čudenja ne ve kam bi se dejal, — satje polno medu, žival pa vsa na tleh. To so cicer majhne neprevidnosti, ki se pa naj-britkeje maščujejo.

Sploh je pri vzimovanji marsikaj pomisliti, na marsikaj se ozirati; pravilno vzimovanje je mojstersko delo čebelarstva in če tudi se mi je lani sosed zaklinjal pri vseh svetih, da ga ni čebelarja nad njega, pa mu je vendar zima vzela skoro polovico panjev; jaz pa sem si mislil: „ti si res pravi mojster! — skaza.“

Zato se pa mojstersko delo čebelarstva posreči le onemu, ki pozna lastnije in preredbo čebelnega življenja skozi in skozi.

Le v združništvu je naša rešitev!

„V tem znamenju zmagaš“, je bral cesar Konstantin pred odločilno bitko in zmago krščanstva nad Maksencijevim paganstvom. „V tem znamenju boš zmagal“, te iste besede so mi prišle na misel, ko sem prečital pismo prijatelja, ki je imelo za podlago nekako naslov našega članka. Prijatelj se pritožuje, da je pri nas v Avstriji kmetijstvo uboga sirota „Jerica“ ali če hočete deseti brat, s katerim se lahko pometa kakor z brezovo metljo. Za edino in najboljše sredstvo proti temu pa smatra pisec popolnoma po pravici združitev vseh kmetovalcev. Ne moremo

se zdržati, da ne bi objavili del tega dopisa v našem listu. Prijatelj piše mej drugim to-le: — — — „Žal, da je nasproti kmetijstvu vse mogoče, ker je skor brez vsake obrambe v državi. Ako bi bili kmetje organizovani in ako bi imeli kako mesto in središče, ki bi branilo njihove koristi, kakor imajo na pr. trgovci in obrtniki svoje zbornice, potem bi bilo kmalu vse drugače. Kaj da je vredna dobra organizacija, to vidimo najbolje pri učiteljstvu.“

Učitelji so dandanes moč v državi, in vsi poslanci in vsi časopisi se trgajo za njihovo naklonjenost. Samo na nas kmetih si hoče sleher na šema brisati čevlje, ker pač pustimo delati s seboj, kar kdo hoče. Od zbornice na Dunaju nimamo pričakovati, da bi se za kmeta kaj zgodilo družega, nego da naklada nova bremena. Bosanska vlada stori za kmeta mnogo več; tam dobiva ljudstvo n. pr. sadne sušilnice, dobro plemeno živino, da si zboljša domačo živinorejo, kmetijske stroje proti lahkemu plačevanju na obroke itd. Kratko malo, tam se za kmečko ljudstvo v resnici kaj stori. Pri nas pa se boža le velika industrija in trgovina. Posledica tega je, da so danes že občine, kjer veleposestniki in bogati ljudje pokupujejo kmetije za smešno nizki denar in zasajajo na mesto sadnih vrtov gozdno drevje, ravno tako po polji, kjer se zlata pšenica več ne splača. Kmeta se pa pusti s srčnim mirom da poginja na ljubo trgovini; ta bo seveda cvetela, kadar bo prihajala večina žita in moke brez carine iz inozemstva! Je-li pa bodo oni ljudje, ki imajo tako hitro pri roki krilato besedo „draginja kruha“, doživeli ceneji kruh, tedaj, ko dobi trgovina vse pod se in ko

Biseri iz Suhe Krajine.

Nabral Hinjski.

5. Ratenska vas.

Trinajst je vasi, ki po fari stojê,
Najlepša med njimi je Ratenska vas.

Ono pesem, „o smrti“, ki je bila tiskana v 17. številki „Dolenj. Novic“, — oni biser — veste-li, kje sem jo pobral? — Na Ratji. To je tista Ratenska vas, ki jo opeva Krajinska pesem kot najlepšo. Zares, vsakemu se mora priljubiti to selo, kogar zanese pot tje kaj. Misli si, dragi čitatelj, prostorno dolino, obdelano, obsejano in zasajeno s sadnim drevjem, okoli in okoli obraslo z gozdom — ali ni to za Suho Krajino nekaj posebnega? Ali ne poje že zaradi tega po vsej pravici pesem:

„Najlepša med njimi je Ratenska vas“.

Saj je že pot od fare na Ratje nekaj posebnega in veselega, zlasti po letu. Dober četrť ure se namreč vije skozi lep bukov gozd. Kako se razlega tu spomladi kosova pesem, kako lepo se poda vmes ščebetanje ščinkovčeve, ki te pozdravlja in ti želi dobro jutro in te opominja, da opravi tudi ti svojo dolžnost in hvali Stvarnika v jutranji molitvi. Prišedšemu iz

goščave na plano, ustavi se ti oko takoj na ličnem novopokritem zvoniku, ki se dviga nad vasjo in ki te tako prijazno vabi, da sam ne veš, kedaj si dospel od gozda navzdol v dolino.

Še predno dospeš do prve hiše, pelje te pot mimo prijazne kapelice, katero Ratljani kaj zelo čislajo, a bi jo še stokrat rajši imeli, ko bi se hotela sama poprayljati. A ne glej preveč na pomankljivost te kapele, hiti v vas, v nje središče, kjer gotovo ne najdeš ničesar, da bi mogel kaj pozabavljati. Glej, uprav v sredi vasi se dviguje proti nebu cerkev — božji hram. Okoli in okoli se vrste hiše v lepem redu, večinoma čedno pobeljene, nekatere celo pobarvane, kakor Birtova, Lukatova in druge. In kako je to lepo! Nad njimi čuva usmiljeno oko božje Porodnice, katero so si izvolili Ratljani za patrono in ji posvetili v cerkvi glavni altar. Ne bo ti žal, če stopiš v cerkev in malo pomoliš pred podobo brezmadežne Device. Cerkvica je čedna in lepo ozaljšana. Zato kaj pridno skrbe Ratenska dekleta in zaslužijo, da jih tu očitno pohvalim pred vsemi. To je nekaj posebnega, kar ne dobiš po družih vaseh; in tudi v tem oziru — zaradi cerkve — poje pesem po vsej pravici:

„Najlepša med njimi je Ratenska vas“.

Toda Ratje — ta biser Suhe Krajine — hrani

bo samo ona urejala ceno, o tem močno dvomi. Za sedaj pa delajo javno mnenje časniki in ti vidijo naravno, da je zanje od trgovine več dobička nego pri kmetih.

Pomagati zamore tu le dobra organizacija in zastopstvo kmetovalčev in vsakemu, kdor se trudi in prizadeva v tem smislu, smo dolžni hvale. Tudi pri prihodnjih državno- in deželno-zborskih volitvah naj bi si kmetje dobro ogledali ljudi, predno jih volijo in potem bi ne kričali brezmiselno za vsakim „štreberjem“ in gostilniškim razgrajčem. Dobro bi bilo, ako bi kmetje vedeli, kdo je v zadnjem zasedanju državnega zbora v korist kmetijstvu kaj storil in kdo je glasoval samo za uravnavo plač, penzijonov in drugih izdatkov. Najmanj pa, kar zahtevamo, je, da vsak poslanec, ki stavi kako predlogo oziroma regulacije plač itd., takoj tudi pové, odkod vzeti večje izdatke; zdaj je namreč za te ljudi kaj lahko in udobno; da ostanejo na dobrem glasu pri stanovih o kojih vedo, da imajo velik vpliv na volitve, ni treba družega, nego ne dotikati se njihovih kurjih očes in zopetna izvolitev je gotova.“

Dotlej pismo prijatelja. Pristavljam le, da je naš zastop kmetijstva v državnem in deželnem zboru sicer izvrsten, da pa kmetijstvo le ne more na noge, temu vzrok so liberalni poslanci kmetijstva po drugih avstr. kronovinah, v naši ljubi kranjski deželi pa nas tišči za grlo zveza slovenskih liberalcev, po domače izdajalcev z nemškimi bogataši, ki odirajo še sedaj naše ljudstvo po graščinah, dasi v isti sapi kričijo, da nam klerikalizem nalaga tlako in desetino. Vprašam, kateri klerikalec plačuje svoje ljudi s 60 (reci

v sebi še več družih biserov, skritih biserov, ki se svetijo in lesketajo še veliko čistejše, veliko svetlejšje. In to so nekatere dušice, ki se ravna po nauku na našega Izveličarja: „Le eno je potrebno“, katere so si po zgledu Marije „boljši del izvolile, kateri jim ne bo odvzet“. Nočem jih imenovati z imenom, saj je dovolj, da so njih imena zapisana v bukvah življenja. Tudi ne želijo hvale ne od mene, ne od cenjenih bralcev „Dol. Novic“. One bodo vsejedno prišle sleherni dan, ali vsaj večkrat v tednu pol ure daleč v farno cerkev k službi božji, one bodo vsejedno vsak teden z najsrčnejšim hrepenenjem pri obhajilni mizi se združile z nebeškim Ženinom in ž njim združene pozabile na ves svet. Pač srečne duše, ki iščejo svoje sreče, svojega veselja tam, kjer se res dobi, ki srkajo iz studenca, iz katerega teče res živa voda. To so biseri, ki se bliščijo toliko lepše, toliko krasnejše, kolikor bolj poredkoma se dobe na svetu. Res se nahajajo, hvala Bogu, tudi po družih vaseh naše fare dušice, ki s svojim čistim ali spokornim življenjem in gorečo molitvijo in pridnim obiskovanjem Najsvetejšega odvrčajo od fare jezo božjo in rosijo nanj božjega blagoslova, a tudi v tem oziru poje pesem po vsej pravici.

„Najlepša med njimi je Ratenska vas“.

šestdesetimi) vinarji ob svojem na dan, kakor se to dela po Dolenjskem v liberalnih graščinah? Ratar.

Korist solnčnice.

Kakor ponižnost sploh, tako je tudi solnčna roža in njena korist mnogo premalo znana in cenjena, po znanem reku: „česar ne poznam, tega ne čislam“.

Najpreje bi moralo stati v obližji vsakega uljnaka nekaj ducatov solnčnic, ker le malo družega cvetja da čebelar tako pašo medu in voska, kakor ta. Kot piča za kokoši je seme solnčnice skoro neprekosljivo. Kokoši po njem zelo rade neso, pa tudi spitati se dače ž njim in celo perje postane po njem lepše, volnejše in svetleje. Olje, ki se da iztisniti iz semena solnčne rože da očiščeno izvrstno, okusno namizno olje, dobro olje za luč in se rabi posebno pri izdelavanji mila. Iztisnjeno zrnje daje pogače, ki kot krma za pitanje goveje živine še prekašajo lanene tropinaste pogače. Zeleno listje solnčnice posušeno, zrezano na slamoreznici in pomešano z otrobi, je izvrstna piča za molzne krave. Čeprav pa je korist solnčnice tako velika, vendar je razun na Ruskem in Kitajskem le malokje pridelujejo v večji množini. Tam kjer se prideluje na celih njivah, so posamezne vrste druga od druge oddaljene po 80 cm in na vsakih 50 cm po dolžini se pomeče nekoliko zrnov ali posadi nekaj rastlinic. Rastline ne smejo stati pregosto, sicer ženo preveč na kvišku in nastavijo le malo razcvetja. Po letu ni družega opraviti, nego vrste okopati, pa stranski pognanji naj se na rastlinah potrgajo, tako, da obdrži vsaka rastlina le tri do štiri semenske glave. —od.

Politični pregled.

Volitve za deželni zbor kranjski so končane. Katoliška narodna stranka je v kmečkih občinah pridobila 1 mandat, a tudi v mestnih občinah si je 19. septembra pridobila 1 mandat: v Idriji je namreč za poslanca izvoljen gosp. dekan Mihael Arko. Vsega vkup ima katoliška narodna stranka v deželnem zboru 16 glasov; narodno napredna ali liberalna stranka pa ima 1 mandat v kmečkih občinah in 7 v mestih, ter 2 mandata kupčijske in obrtnijske zbornice, torej 10 glasov. Nemški veleposestniki pa imajo v zbornici 10 glasov. Razvidno je torej, da je katoliška narodna stranka najmočnejša, a če ne bo vkljub temu mogla nič ali le malo opraviti, bo kriva le zveza liberalcev in Nemcev. Čudno se morebiti komu zdi, da se more Slovenec zvezati z Nemcem zoper Slovenca, a žal da je tako. Samo da gospodarijo, in druge

zatirajo, pa je dobro, naj narod trpi ali ne, naj si dežela opomore ali ne, to je liberalcem vse eno. A teh ni kdo ve koliko. Ljudstvo stoji v ogromni množini za kat. narodno stranko. Govore naj številke! V kmečkih občinah je bilo letos oddanih 26.714 glasov in sicer za naše kandidate 20.124 glasov, za liberalne pa 5680 slovenskih in 910 nemških — kočevskih glasov. Torej za kom gre narod? Katoliška narodna stranka ima ogromno večino naroda za sabo in le po njenih načelih je mogoča rešitev za slovenski narod. Oni pa, ki se družijo z našimi narodnimi sovražniki, ki svoje krvne sobrate tlačijo in silijo z najbolj umazanimi sredstvi k liberalizmu, oni so grobokopi naroda. Če je resnica pri liberalcih, zakaj pa delajo s tako nečuvveno surovo silo, z lažmi z obrekovanjem i. t. d. zase? Dan na dan si izmišljajo najgrše stvari, samo da blatijo kat. narodno stranko, zlasti pa nje prvake in tudi druge pristaše. Zadnje volitve so nas podučile, da vse to nasilje ni nič pomagalo. Narod vé kod mu je hoditi po pravi poti, in narod je šel in bo tudi v prihodnje šel pod katoliško zastavo v boj za svoj blagor in srečo.

V Trstu je umrl škof Andrej Šterk, goreč škof in vnet Slovan; za hrvatske šole v Istri je zapustil svoje premoženje. Zato je bil Lahom trn v peti. Slovenski poslanci so predlagali, naj bi dan pogreba ne bilo seje deželnega zbora, a laška večina je to odklonila. Še po smrti so pokazali svoje sovražstvo do blagega pokojnika, kateremu so zagrizeni, kakor so ti Lah, neprestano grenili življenje.

Čuje se, da bo **ministerski predsednik** dr. Koerber odstopil. Pač je to le želja nekaterih rogoviležev Vsenemcev, katere je znal ta mož ukrotiti. Radi bi pač imeli spet v državnem zboru zmešnjave in nered, da bi se na ta način škodovalo celi Avstriji, katero le ti hudo sovražijo.

Nemci so po zadnjem sestanku **ruskega carja** in nemškega cesarja že mislili, da so dobili Ruse zase; ko so pa videli, kako pristržno in slovesno da so vsprejeli Francozi carja in carinjo in kako sta bila ta dva vesela na francoskih tleh, izginilo jim je to upanje. Nemčija tišči za Rusijo, ker čuti njeno moč. — Nemški cesar hoče svojo državo povzdigniti visoko, visoko, a ni nastopil prave poti, ker si srca svojih podložnih odtuja. Samooblastno se vmešava n. pr. v občinske zadeve mesta Berolina; v drugič so izvolili mestni očetje nekega Kaufmanna za župana, ker ga cesar ni hotel potrditi precej prvič. Vse pričakuje, kaj bo sedaj storil cesar, ali se bo udal, ali še tiščal svojo.

Srbski kralj nima potomcev, ki bi za njim zasedli prestol. To mu dela skrbi. A kraljica Draga ga je hotela rešiti iz te zagate, zato mu

je priporočila svojega brata. Kralj se je dal pregovoriti in sedaj resno zahteva, da tega moža narod pripozna za prestolonaslednika, dasi ljudstvo in velikaši ne marajo zanj.

Amerikanski predsednik Mac Kinley je vsled dobljenih ran umrl. Globoka žalost za rajnim je prav utemeljena, ker je znal severo-amerikanskim združenim državam pridobiti ugled na zunaj, a je tudi znotranje blagostanje povzdignil. Njegov naslednik je bivši podpredsednik Teodor Roosevelt, nekaj nad 40 let star, jako nadarjen, odločen mož, ki se je že večkrat odlikoval. Hodil bo pota svojega sprednika.

Za **Bure** se je stvar obrnila dokaj na bolje. V zadnjih 14 dneh so imeli 17 bitek in v vseh prav pošteno nabili Angleže, katerih so tudi precejšnje število ujeli in jim vzeli dokaj topov. Burski predsednik se je tudi pritožil pri avstrijski vladi, katera Angležem prodaja konje in sedla, a je vendar prej obljubila, da se ne bo v vojsko vmešavala ne tako ne tako, a sedaj židom v dobiček pošilja za Angleže konje in sedla. Lepa nepristranost!

Domače vesti.

(Imenovanje.) Vsled državnega zakona 27. sept. 1901 poviša se tukajšnji okrajni živinozdravnik g. Otmar Skale v 9. činovni razred z naslovom „c. kr. višji okr. živinozdravnik.“

(Imenovanje.) C. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko imenovalo je c. kr. žandarmerijskega stražmojstra gosp. Antona Sproca deželno-vladnim kancelistom in ga ob enem pridelilo c. kr. okrajnemu glavarstvu v Rudolfovem.

(Visok gost.) Dne 24. t. m. prišel je v naše mesto eksclenca presv. g. dr. Jožef Kahn knezoškof celovski, v spremstvu mil. g. ljubljanskega prošta dr. Klofutarja obiskat našega g. prošta. Ogledal si je kapiteljsko cerkev in prav pohvalil prenavljanje prezbitorija. Popoldne si je ogledal Toplice; kopališče in vse njega naprave so mu prav ugajale. Vračajoč se počastil je s svojim obiskom bolnišnico usmiljenih bratov, katere ni mogel dosti prehvaliti, ter samostan oo. frančiškanov. 25. m. m. je prav zgodaj daroval sv. daritev. Domači pevski zbor je med sv. mašo zapel tudi nekaj latinskih skladeb, kar je prevzvišenemu zelo dopadlo. Sploh mu je petje močno ugajalo. Potem se je odpeljal v Ljubljano obiskat presv. g. knezoškofa ljubljanskega.

(Na c. kr. državni gimnaziji) v Novem mestu je letos 270 dijakov. Odkar obstoji gimnazija v našem mestu, jih še ni bilo nikdar toliko. I. razred steje 57, II. 57, III. 42, IV. 31, V. 33, VI. 27, VII. 9, in VIII. 14 dijakov.

(Deška ljudska šola) v Novem mestu šteje letos 215 učencev, veliko preveč za tesne, premajhne šolske prostore. V I. razredu jih je 54, v II. 43, v III. 67, v IV. 51.

(Dekliška ljudska šola) v Novem mestu je letos tudi dobro obiskana. I. razred šteje 30+32=62 učenk, II. 30+22=52, III. 14+9=23; vkup 137 učenk.

(Kapiteljska cerkev) oziroma nje gotski prezbitarij zadobi v kratkem popolnoma novo ukusno lice. Slikarija bo v par dneh docela dovršena. Kaj lep je strop z gotsko izpeljanimi cvetličnimi okraski in nekoliko temnejšimi, na lahko pozlačenimi rebri. Oko se ne utrdi, marveč spočije na teh mehkih, milih, a vendar jasnih, ne kričečih barvah. Postavlja se nov gotsk tabernakelj in menza iz belega kararskega marmorja; res umetno delo g. kamnoseka Tomanca. Domačin g. Ciber pa izdeluje lesen nastavek v gotskem slogu za krstni kamen. Ta in še nekatera druga dela n. pr. mizarsko in pozlatarsko bodo dogotovljena nekako do srede t. m. in v drugi polovici bo slovesno posvečenje altarja. Ob tej priliki hočemo natančneje spregovoriti o obnovitvi prezbitarija. Lahko pa že sedaj rečem, da bo to Novemu mestu v ponos, ker daleč in široko ne bo cerkve ki bi v sebi hranila toliko lepih, dragocenih umetnin.

(Truplo sv. Feliksa,) mučenca, katero leži pod glavnim altarjem kapiteljske cerkve, prepeljali so dné 28. t. m. ob 11. uri dopoldne cerkvenim predpisom primerno in dostojno v samostan čč. šolskih sester v Smihelu. Staroslavna svetinja, ki se časti v kap. cerkvi že nad 226 let in kakeršnih je na Kranjskem in tudi drugod le malo, treba po preteku tolikih let gledé obleke in okrasja popravila in obnovitve. Ako bo mogoče, preneslo se bode po dokončanem popravilu truplo sv. Feliksa slovesno na svoj stari prostor.

(Deželni odbor) kranjski oddajal bo mesca oktobra 1901 biki plemenjake cikaste in sive pasme proti povračilu polovice nakupnih stroškov, in sicer v prvi vrsti občinam, v drugi tudi zasebnim živinorejcem. Prošnje je vložiti do 6. oktobra 1901 pri deželnem odboru v Ljubljani in vsaki prošnji je priložiti 20 kron katere zapadejo, če prosilec noče prevzeti odkazanega mu bika.

(Deželni odbor) dobil je od deželnega zbora naročilo, da se pri nakupovanju bikov plemenjakov iz deželnih sredstev ozira na domačo prirejo ter kupuje v deželi take biki, ako se v čistih pasmah in primerni kakovosti na razpolago. Deželni odbor bo jeseni v priliki premovanja goved, nakupoval sposobne biki po posebni komisiji, na kar že sedaj opozarjamo živinorejce, ki imajo čistokrvne sposobne biki v reji.

(Nakup plemenskih bikov.) Dodatno k notici o nakupu plemenih bikov po deželnem odboru, prijavljamo dotične dneve in sicer: v Ljubljani dne 8. oktobra t. l. ob 9. uri zjutraj, na dvorišču c. kr. kmetijske družbe na Poljanski cesti; v Jeličnem vrhu pri Idriji dne 14. oktobra t. l. ob 11. predpoldne na živinskem trgu; v Mokronogu dne 16. oktobra t. l. ob 11. predpoldne na živinskem trgu, v Kranju dne 17. oktobra t. l. ob 9. zjutraj, na živinskem trgu.

(Domobranski pešpolk Celovec št. 4,) od katerega sta bila do sedaj 2 bataljona v Ljubljani in 2 bataljona v Celovcu, se bo s prvim oktobrom t. l. razcepil v dva pešpolka z imeni c. kr. domobranski pešpolk Ljubljana št. 27 in c. kr. domobranski pešpolk Celovec št. 4. Vsak polk obstoji iz 3 bataljonov in bode prvi imenovani cel polk v Ljubljani in zadnje imenovani v Celovcu. Ljubljanski domobr. pešpolk dopolnjuje se iz primorskega okr. glavarstva Volosca in iz vseh okr. glavarstev Kranjske. razun Kranja in Radoljice. Celovski domobr. pešpolk dopolnjuje se iz okr. glavarstev Kranj in Radoljica, iz primorskega okr. glavarstva Tomin (Tolmein), iz žtajerskega okr. glavarstva Slovenski Gradec (Windischgraz) in iz vseh

okr. glavarstev Koroške. V Ljubljano pride tudi še 44. domobranksko brigadno poveljništvo.

(Neljuba pomota) vrnila se nam je v naznanilu g. Dav. Zajca v Zagrebu. Mesto „Zemljišče ob-sega 14 orlov itd.“ glasiti se ima „Zemljišče ob-sega 14 nralov itd.“

(Učiteljski tečaji.) Vstrežaje vsestransko izraženi želji in potrebi, da se i pôtém ljudske šole kolikor mogoče intenzivno širi kmetijska véda med narodom, posebno med mladno, ki je namenjena za dom in kmetovalčev stan, namerja s prihodnjim letom visoka c. kr. deželna vlada kranjska s pomočjo veleslavnega deželnega odbora zopet upeljati o velikih počitnicah po 14 dni do 3 tedne trajajoče učiteljske tečaje za določeno število ljudskih gospodov učiteljev na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, da si tu spopolnijo svoje znanje v nekaterih za našo deželo najvažnejših kmetijskih strokah zlasti o trtarstvu, sadjarstvu, živinoreji, mlekarstvu i. t. d., da zamorejo potem dejansko z zgledom v šolskih vrtih in s kmetijskim podukom v šoli v višjih razredih, v ponavljavni šoli in izven šole, toliko uspešnejše v prosep kmetijstva delovati. Obširneje o tem bomo poročali o svojem času, ko bode vsa zadeva definitivno rešena in določena.

(Učenci vinorejske in sadjarske šole iz Kremsa na Kranjskem.) Uvažajoč jako podučljivi smoter napravili so letos od 18.—24. septembra t. l. daljšo potovanje v vinorodne kraje na Kranjskem, v Ljubljano in Trst učenci vinorejske in sadjarske šole v Kremsu na Nižje Avstrijskem pod vodstvom in spremstvom svojega ravnatelja F. Reckendorferja, strokovnega učitelja Löschnig-a in vinščaka. V ta namen jim je naklonil nižjeavstrijski deželni odbor večjo podporo. — Dne 18. septembra t. l. so prišli ekskurenti — 30 in njih učitelja in vinščak v Krško. Tu jih je sprejel gosp. dež. potovalni učitelj za vinarstvo gosp. F. Gombač. Iz Krškega so se podali dné 19. sept. zjutraj v obširne, z ameriškimi trtami zasajene vinograde gospoda Gregorič-a v Gačovo peč; od tu so se peljali v Kostanjevico, kjer so si ogledali državno trtnico in vinograde. Zvečer so došli v Novo mesto, kjer so učenci v kmetijski šoli na Grmu dobili vso potrebo, hrano in stanovanje. Drugi dan zjutraj so si ogledali deželni vinograd v Trški gori, kateri je že z novimi ameriškimi trtami uzorno zasajen, potem nasade g. dr. Suppan-a, nazaj gredé drevesnico in trtnico kmetijske podružnice novomeške; popoldne pa se jim je razkazalo vse posestvo, nasade, šolske in gospodarske prostore kmetijske šole na Grmu, slednjič so si ogledali erarično poskušno klet v Novem mestu. Z zvečernim vlakom so se odpeljali v Ljubljano. Dne 21. sept. so si ogledali popoldne mesto in njega najvažnejše znamenitosti, s popoldanskim vlakom so se odpeljali preko Postojne v Vipavsko dolino, kjer so si naslednji dan 22. septembra ogledali državno trtnico in od tu so se podali naravnost v Trst, kjer so si ogledali največje znamenitosti. Iz Trsta povrnili so se direktno domov. Čeravno je bilo poprešnje 15 dnevno deževanje na Kranjskem osobito na Dolenjskem v vinogradih neizmerno škodo povzročilo, ter so bila i pota zelo raztrgana in izprana, vendar sta se gospoda strokovnjaka v vinarstvu jako pohvalno izrazila o vinogradskih kulturah v novih vinogradih, o marljivosti prebivalstva, o uspehih novega vinogradništva in o uredbi kmetijske šole na Grmu. Na izrek te sodbe smemo tim večjo važnost polagati, ker smo si v svesti, da smo doslej hodili pravo pot gledé regeneracije vinogradov, kar naj naše prebivalstvo v vinorodnih krajih na Dolenj-

skem spodbudi k nadaljnemu ustrajnemu delovanju, da zadobimo naše nekdanje vinograde vse prenočljene. Tudi gledé poduka naše mladine v poljedelskih strokah, v vinarstvu in sadjarstvu smo ne le na višini časa, ampak smo v izgled sosednim kronovinam, kar naj uvažujejo večji posestniki na deželi, ki namerjajo podati strokovno izomiko svojim za dom namenjenim sinovom. Objavljamo te vrstice z namenom, da se širše občinstvo seznani, kako v drugih deželah marljivo in z vsemi sredstvi delujejo na to, da izgojé dober in izobražen naraščaj na polju splošnega kmetijstva da pa tudi naša dežela in nje poklicani in izvršujoči faktorji storé vse, kar je v njih močeh, da bi se pri nas kmetijska véda širila med našimi posestniki in kmetovalci in da je obžalovat, da je ravno na Dolenjskem premalo zanimanja za življenje kmetijske izobrazbe med našo mladino, ki ima namen enkrat sama gospodariti na naši domači grudi. Zato posnemajmo naše sosede, če tudi so tuji, kar nam bode enkrat le hasnilo, prilike se nam dovolj ponuja!

(Družba sv. Mohorja.) Naša družba šteje letos 76.110 udov, to je 2486 udov manj, kakor lani. Udje se razdelé po posameznih škofijah tako-le:

1. Goriška nadškofija	8599,	11	manj kakor lani.
2. Krška škofija	6208,	160	" "
3. Lavantinska škofija	23771,	2025	" "
4. Ljubljanska škofija	29587,	519	" "
5. Tržaško-koperska škofija	4041,	25	več "
6. Sekovska škofija	598,	34	" "
7. Somboteljska škofija	351,	7	" "
8. Zagrebska nadškofija	479,	66	manj "
9. Senjska škofija	206,	7	" "
10. Preška škofija	136,	6	več "
11. Džakovska škofija	65,	3	" "
12. Bosniška škofija	226,	11	manj "
13. Videmska nadškofija	185,	9	" "
14. Razni kraji	541,	15	več "
15. Amerikanci	908,	104	" "
16. Iz Afrike in Azije	209,	128	" "

Z razpošiljanjem letošnjih družbenih knjig smo začeli dné 18. septembra in prizadevali se bodemo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bodemo zaboje s knjigami po tej le vrsti: Amerika in Afrika, lavantinska, krška, ljubljanska, tržaška in goriška škofija ter razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „aviso“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjetnike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prostora, katerega nam itak primanjkuje na vse strani.

Razposlalo se bode udom vkup 456.660 knjig. — Romajte torej knjige v toli častnem številu po vsem Slovenskem. Budite rojake, poučujte jih, zabavajte in razveseljajte jih ter vnamajte v srcih njihovih ljubezen do Boga in domovine!

V Celovcu, dné 18. septembra 1901. Odbor.

(Dobavni razpis za male obrtnike.) C. kr. ministerstvo za deželno brambo namerava potrebščine raznovrstnih oblačilnih in opravnih predmetov dobaviti pri malih obrtnikih. Dobave se sme udeležiti vsak samostojen obrtnik, ki stanuje v tostranski državni polovici, in sicer samostojno ali kot ud obrtne zadrage. — Predmeti, ki jih je dobaviti, so: bluže, hlače, ulanke, životni opasniki, črevlji različne velikosti, usnjeni pasi z zaponko, različni jermeni za puške, plašče, kuhinjsko orodje, kavalarijske sablje, stremena i t d.

jermena za uzde in druge potrebščine iz usnja i t d. i t d. Ponudbe morajo po predpisanem uzorcju najkasneje do 18. novembra t. l. do 12. ure opoldne dospeti na ministerstvo za deželno brambo. Uzorcji predmetov, katere je dobaviti, se lahko vpogledajo, za čevlje tudi lahko kupijo pri glavnem skladišču vojne oprave na Dunaju. Razglas z natančnejimi pogoji, zaznamek predmetov, cenik in ponudbeni uzorec se lahko pogledajo v pisarni trgovske in obrtniške zbornice, katera na zahtevanje razglas tudi pošlje.

(Gospodom učiteljem) naznanjamo, da se dobiva v knjigarni J. Krajec nasl. v Novem mestu „Der kleine Zeichner“ von S. Wehnenfennig po 1 krono. — V tisku pa se nahaja „Navodilo za poduk v spisji“ za šolsko rabo v ljudskih šolah, posebno priporočeno po mnogozasluznem izdajatelju gospodu c. kr. šolskem nadzorniku A. Jeršinoviču v Černomlji. Izšla bode knjiga koncem oktobra.

(Družinska pratika) za leto 1902 je izšla ter se dobiva v knjigarni J. Krajec nasl. v Novem mestu, kjer je še tudi nekaj knjižic za sveto leto na razpolago.

(Današnji list) obsega dvanaest strani.

Dijaška kuhinja v Novem mestu

je jela z začetkom šolskega leta zopet preskrbovati velik del tukajšnjega dijaštva. Opoldne dobiva v dveh oddelkih 65 in zvečer 52 učenčev hrano.

Kakor lani tako tudi letos nekateri nekaj plačujejo — večina pa se prehranja brezplačno. Zato prav ponižno in pristrčno prosim podpore od dosedanjih dobrotnikov želeč, naj se jim pridružijo še novi. Število je naraslo, naj narase tudi podpora, da se bo moglo izhajati. Upam trdno, da bodo dobri Novomeščani in drugi kakor doslej tako tudi dalje vedeluzno podpirali blago napravo.

Prosim denarnih doneskov; ravno tako ali še ljubši pa so mi živila, bodisi kakoršnakoli. Ljubi Bog bode gotovo dal posebni blagoslov tistim, ki imajo usmiljeno srce do ubogih dijakov. Prepričan sem pa tudi, da bodo podpirani dobrote sprejemali s hvaležnim srcem, ter svojo hvaležnost kazali s pridnostjo in lepim vedenjem.

Dr. Jos. Marinko.

Smešnice.

(Služkinje.) Marica: „Čemu pa nameravaš zopet ostaviti svojo službo?“ — Lenka: „Ker sem tam že predolgo časa in mi hoče gospa celo — ukazovati.“

(Skraina zvitost.) Dolžnik: „Tukaj vam vrnem dolžnih trideset tolarjev. Vidite toraj, da sem pošten in da mi lahko zaupate; sedaj mi posodite — petdeset tolarjev.“

(V vojašnici.) Podčastnik: „Pri današnjih vajah sem opazil, da ste kašljali, na kar je jel tudi gospod poročnik kašljati. Zapomnite si za nadalje, da mora gospod poročnik prvi kašljati, potem šele vi.“

(Naravno.) Sodnik: „Ste li ožejen?“ — Toženi: „Da, toda ne živim s svojo ženo.“ Sodnik: „Zakaj pa ne?“ Toženi: „Ker sem vedno zaprt!“

(Sarkastično.) A.: „Pomisli vendar, moj krojač je zblaznel.“ — B.: „Za Boga, ali si mogoče tvoj dolg poravnal?“

(Red mora biti.) Občinski sluga: „Gospod župan, pol vasi gori!“ — Župan: „To ni istina, najprej moraš trobiti.“

(Dobrosrčnost.) Sodnik: „V kazenskem zapisniku sem se prepričal, da ste bili tekom vašega življenja že 23 let v ječi.“ Star lopov: „Lepo število, jeli gospod sodnik, sedaj je že skrajni čas, da grem v zasluženi pokoj.“

(Želja.) Učitelj (ki razlaga o človeškem veselju): „Ali mi zamoreš povedati, kedaj človeško srce veselo tolče?“ — Učenec: „Kadar se nastavi novi sod vina!“

(Pozabljiv.) Sodnik: „In kaj ste storili po tem?“ — Toženi: „Potem sem mu vrgel cvetljice na glavo.“ — Sodnik: „Čemu lažete, cvetljice vendar ne morejo raniti?“ — Toženi: „Da, pozabil sem povedati, da so bile cvetljice v — loncu.“

Listnica uredništva.

Drago in ljubo nam veliko število dopisnikov in onih, ki v naš list vpošiljajo naznanila. Pa kolikrat se zgodi, da dopis ali naznanilo pride prepozno! Da nam bo mogoče vedno postreči, naj velečast. gg. dopisniki pošljejo dopise vsaj do 11. oziroma 26. vsacega meseca, oni pa, ki žele vposlati kako naznanilo, naj to store gotovo do 12. oziroma 27. vsacega meseca. Potem ne bo nepotrebnega povpraševanja: zakaj ni prišlo v list.

Človek se uči, dokler živi; vsak, tako tudi urednik. Zato je hvaležen vedno za dobre svete in opomine. Kakor pa ne more vsprejemati dopisov brez podpisa, tako se mu tudi ni ozirati na take brezimene opomine. Kdor misli kaj pisati in svetovati, podpiši svoje ime, da vemo s kom imamo opraviti. Brez dopisov pošiljajo pisma le ljudje, ki nimajo poguma komu kaj povedati v obraz, ali pa imajo svoje posebne zahrbtnje namene pri tem. Mož podpiše svoje ime in se ne boji tudi ne zamere.

Urednik.

Darovi za novomeško dijaško kuhinjo.

G. Vilj. Paulus, kapelan 10 K. g. Antou Kukelj, župnik 10 K, visoki dež. zbor 100, g. dr. J. Schegula, župan 25 K.

Loterijske številke.

Gradec 14. septembra	58	53	5	69	43
Trst 21. „	35	74	18	43	71
Gradec 28. „	23	21	54	45	27

Enega mlinarja in dva ali tri hlapce konjarje

z mesečno plačo 16—20 kron, hrano in stanovanjem se potrebuje. — Kje pove iz prijaznosti upravništvo našega lista. (269—1)

Zahvala.

Polpisana se stem iskreno zahvaljujeva za vse izraze sočutja, molitve in udeležbo pri pogrebu svoje prerano umrle sestre

Marije Porenta.

Osobito dolgujeva hvalo prem. g. proštu novomeškemu Dr. Seb. Elbertu, da so v preveliki prijaznosti sprejeli pogrebno opravilo, preč. g. kanoniku Fr. Povšetu za večkratno duševno pomoč, veleč. g. gvardijanu P. Otokar Aleš-u za vodstvo obrednega in nagrobnega petja, veleč. g. P. Viljemu Vindišar in preč. g. župniku podgrajskemu And. Česenj za častno spremstvo; dalje še g. županu iz Stare loke in vsem od daleč prihitelim sorodnikom, ne pozabivši domačih mladeničev pevcev in dobrih stopiških župljanov, ki so v ogromnem številu izkazali pokojnici zadnjo čast.

Priporočujoč predrago pokojnico v blag spomin in gorečo molitev, kličeva vsem „Bog povrni tisočkrat!“

V Stopičah, 14. sept. 1901.

Jakob in Gašpar Porenta,
župnik in kaplan.

(262)

Zahvala.

Za prirčne dokaze blazega sočutja o smrti naše iskreno ljubljene hčere, oziroma matere, sestre, tete in svakinje, gospodične

Julijane Jazbec

izrekamo najsrčnejšo zahvalo. Ravno tako iskrena zahvala vsem mnogobrojnim častitim udeležencem pogreba in posebno še blag. gospodičinam, v prvi vrsti gospicam Levčevi in M. Fischer-jevi, katere so svečami tako izvanredno groljivo in za nas tolažljivo spremile drago ranjko k zadnjemu počitku.

Novo mesto, 26. sept. 1901.

(260)

Žalujoča rodbina.

Oklic.

Firm. 107/1.

Gen. I. 95/1

Podpisana kot trgovska sodnija naznanja, da se je v združnem registru na podlagi pri ustanovnem zboru dne 1. julija 1901 sprejetih pravil izvršil

1. vpis tvrdke „Dolenjsko kletarsko društvo v Novem mestu, registrovana zadruga z omejeno zavezo“, nemški „Unterkrainer Kellereiverein in Rudolfswert, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“, katerega doba je nedoločena, ki ima svoj sedež v Novem mestu in katerega namen je, pospeševati napredek in razvoj vinarstva s kupovanjem in prodajanjem grozdja in vina eventuelno tudi s posredovanjem vinske kupčije zadrugnikov, z napravo pivnic in skladišč tudi izven novomeškega političnega okraja;

2. vpis članov prvega načelstva gg.:

1. Bohuslav Skalicky, teh. voditelj državnih vinarskih zadev v Novem mestu, načelnik,
2. Viljem Rohman, pristav kranjske kmetijske šole na Grmu, načelnika namestnik.
3. Josip Bergman, lekarnar in posestnik v Novem mestu, blagajnik.
4. Josip Dular, posestnik v Jurka vasi št. 7. odbornik.
5. Avgust Schneider, oskrbnik grajsčine v Pogancih pri Novem mestu, odbornik.

Razglasila v imenu zadruge izhajajo pod zadržno tvrdko in se podpisujejo po dveh ulih načelstva.

Javna razglasila zadruge se vršijo po jedenkratni objavi v „Kmetovalcu“, „Dolenjskih Novicah“ in „Laibacher Zeitung“. Načelstvu je svobodno, razglasiti vrhu tega še v drugih listih in zadrugnikom — v posebno važnih slučajih — dostaviti posebna pismena obvestila. —

C. kr. okrožna sodnija v Rudolfovem, odd. 1.

dne 23. septembra 1901.

Hiša št. 32 v Vel. Poljanah pri Orteneku daje v najem Franc Andolšek za več let. Hiša je sedaj na novo prezidana in obsega 2 sobi za stanovanje, prodajalnico in klet; k hiši spada tudi nekaj zemljišča za potrebe. Vas Vel. Poljane šteje 46 števil in ni sedaj nobene prodalalne. Tu je tudi sedaj nova fara ustanovljena. — Ccna po dogovoru. — Kedor bi hotel prevzeti, naj se osebno oglasi v Vel. Poljanah pri Franc Andolšek-u h št. 32. (257)

Nova enonadstropna hiša

z gostilno in keglščem ter z zraven spadajočimi njivami, tri minute od kolodvora, za vsako obrt priprana je takoj iz proste roke na prodaj. Plačilni pogoji so jako ugodni ter je cena vsemu skupaj 9.000 kron, toraj polovica manj, kakor je lastnika veljalo. Lahko se plačuje v obrokih; takoj plačati je treba okoli 300 kron. — Natančneje se izve pri lastniku Anton Šali-ju v Rudolfovem št. 245. (270—1)

Stanovanje daje se s 1. decembrom t. l. v najem v pritličju hiše št. 175 v Novem mestu. Isto obstoji iz dveh sob, kabineta, kuhinje in kleti. (266—1)

Prostovoljna prodaja posestva!

V Dragi št. 2. občine Belacerkev, okrajno glavarstvo Rudolfovo na Kranjskem, se proda iz proste volje posestvo ki leži na jako lepem kraju. Vsa zemljišča leže okoli gospodarstvenih poslopij in hiše. Izvanredni zdravi zrak in izvrstna zdrava gorska studenčna voda. Pet minut daleč od hiše teče reka Krka, ktera se v poletnem času za kopanje priporoča. Pred hišo pa teče mali gorski potok, kateri nikdar ne usahne in se lahko o suši na travnike napelje.

Z vozom pride se v 20 minutah v Šmarješke toplice; v eni uri na kolodvor v Rudolfovem, in v dveh in pol ure na kolodvor na Vidmu pri Krškem.

Hiša leži na prostoru, kjer se križajo štiri ceste v Belacerkev, Rudolfovo, Šmarjeto, Mokronog, Škocijan, Bučko, Sent Jernej in most pred hišo.

V hiši, ktera je zidana, se nahaja več sto let obstoječa gostilna. Hiša je tudi pripravna za vsak drug obrt. Zraven je zidana kovačnica, zidana klet, hlev v eno nadstropje, žitnica s podom in orodjem za seno in slamo, kozolec in svinjaki.

Zemljišče obsega 14 njiv, štiri krasne lepe travnike, dva sadna vrta, tri nove z ameriškimi izvrstnimi cepljenimi trtami zasajene vinograde, kateri letos vsi rodé.

To posestvo prodam prostovoljno, ker mi je preoddaljeno.

Posestvo se priporoča gospodi, ki v miru živi. Kdor bi želel to posestvo kupiti, naj se pismeno obrne na lastnika

Davorina Zajca,

(153—2)

u Zagrebu u Novoj vesi broj 36.

Prave kranjske klobase

velike po 18 kr., šunke brez kosti (Rollschinken) po 90 kr., prešičje glave po 40 kr., špeh in suho meso po 70 kr., salame po 80 kr. kilo, brinovec 1 gld. 20 kr. liter, pošilja proti povzetju J. Ev. Sirc v Kranju.

Anton Bolte, Brod št. 9, fara Šmihel pri Novem mestu, prodaja iz proste roke vse

gospodarsko poslopje,

obstoječe iz novo zidane hiše s 4 sobami, hleva, kozoleca, pōda, s sadnim vrtom, njivami itd.; še štiri njive posebej in 5 delov hoste, vse skupaj za 2700 gld. — Natančneje ravno tam. (247—2)

Stanovanje v hiši št. 204 v Novem mestu daje se v najem s 15. decemb. t. l., obstoječe iz 3 sob, kuhinje, kleti in vrta. — Več se izve ravno tam. (267—1)

Lep majhen psiček,

(261) s špičastimi in po konci stoječimi ušesi, črne barve in belih nog, ki sliši na klic „Flok“ se je zgrabil. Kedor vé kaj o njem, ali ga zasledí, je prošén to proti dobri plači bodisi naznaniti ali psa nazaj privedi v grad Srebernice (Silberau) pri Novem mestu.

Prodaja njive.

Dne 3. oktobra t. l. dopoldne ob 10. uri se bode potom prostovoljne dražbe prodala na licu mesta njiva Anton Kos-ovih dedičev zraven Plantana v Kandiji.

Hiša na lepem kraju, z vsem gospodarskim poslopjem in vrtom ter z 2 njivama je takoj za prodati iz proste roke. — Natančneje se izvé pri gospodarju Leopold Strel-u, Dol. Stara vas pri Št. Jerneju št. 19. (263—1)

Lepo semensko pšenico,

katero 1 hektol. tehta 80 kilogramov, ima na prodaj kmetijska šola na Grmu, in sicer po 18 kron 100 kg. — Ravno tam je na prodaj

en mrjašček

križane jorkširske pasme in

(264)

20 prašičkov,

ki se bodo postavili na trg o sejmu sv. Lukeža.

Na prodaj je posestvo!

Zidana hiša, lepi zidani obokani hlevi, oboje z opeko pokrito, novi svinjaki z opeko pokriti in dvojnati kozolec z desetimi štanti, vse v dobrem stanu. Poleg tega od 10 do 20 oralov prav dobrih njiv, ravno toliko izvrstnih travnikov in 20 oralov ali več legega gozda. Vsa zemljišča leže v ravnini okoli hiše.

Dalje je na prodaj sedem oralov prav izvrstnega travnika, kateri leši pri vasi Hudeje, blizu okrajne ceste iz Novega mesta v Škocjan.

Končno je na prodaj več gozdnih parcel blizu Škocijana. Več se izve pri

oskrbništvu grajščine v Radelci,

pošta Bučka na Dolenjskem.

Čast mi je najvljudneje naznanjati, da bom otvoril dne 5. oktobra t. l.

veliko trgovino

z manufakturnim blagom v Novem mestu na Ljubljanski cesti h. št. 39.

Založil bom svojo novo trgovino z najnovejšim sezijskim blagom, v katerem bode posebno velika izbira v suknu, hlačevini, platnu in volnenem blagu. Prepričan sem, da bodo ti predmeti z ozirom na izredno nizko ceno vsestransko ugajali. Dovoljujem si opozarjati tudi č. g. trgovce po deželi, da bom v drugem nadstropju te hiše priredil posebne oddelke — **zaloge na debelo**. Vzorci se bodo razpošiljali na zahtevo poštne prosto.

Kupoval bom v vsaki množini sledeče; Češminjevo lubje od palic in korenin, berje in korenine od beladone, maslo, laneno seme in razne druge poljske pridelke, ter bom plačeval po najvišjih cenah.

Potrudil se bom svoje č. kupovalce in prodajalce v vsakem oziru najbolje zadovoljiti ter se priporočam

z velespoštovanjem

Franc Wokač.

Moja stara trgovina v Dvoru

(261—1) ostane neizpremenjena.

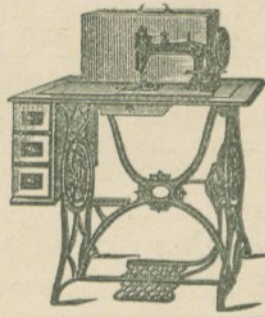

Šivalni stroji raznih vrst po najnižji ceni in ugodnimi plačilnimi pogoji.

Velika izbira

vsakovrstnega oblačilnega blaga po najnižji ceni

(225-3)

Jos. Ogoreutz-u
v Rudolfovem.

Hiša v Mokronogu št. 52.

s stranskimi poslopji in vrtom, z bližnjimi njivami, travniki in gozdom prodaja se pod prav ugodnimi pogoji. To posestvo je pripravno za strojarijo ali slično obrt. — Natančneje poizve se pri lastnici g. Mariji Strel v Mokronogu. (226-3)

Stanovanje treh malih sobic — odda na Drski
(254-2) Jos. Medved.

Velik vinograd

na Trški gori eno četrтинko že na novo prerigolan, s hišo, kletjo, novimi sodi za 70 esterajhov in z vsem orodjem za rigolanje, vse v najboljšem stanu, je iz proste roke takoj na prodaj. — Natančneje se izve pri Upravištvu „Dol. Novic.“ (224-3)

Hiša z vsem gospodarskim poslopjem

z vrtom s sadnim drevjem zasajenim, njivo in nekaj gozda je iz proste roke za prodati. Vse je v dobrem stanu. — Več se izve v Rumanji vasi, fara Vavta vas pri Francetu Mausar. (243-2)

P. n.

(116-12)

Slavnemu občinstvu in gostilničarjem uljudno naznanjam, da sem iz svoje že dobro znane zaloge pive v sodčih letos začel prodajati tudi

pivo v steklenicah po pol litra.

En zaboj s 25 steklenicami velja samo 4 krone. Imam tudi v zalogi izvrstna istrska vina od 32 vinarjev liter naprej in ne 32 krajcarjev, kakor je bilo vedno po tiskarski pomoti tiskano.

Z odličnim spoštovanjem

Anton Jakaz, založnik Steinfeldske pive
bratov Reininghaus v Gradcu.

NOVO MESTO, 14. aprila 1901.

Za napravo vsakovrstnih
vencev in šopkov

o vsakem času, posebno o Vsih svetih.
se priporoča

Jan. Plecity,
vrtar kmet. šole na Grmu.

(256-1)

Vinska kislina

za napravo dobre domače pijače vže iz sprešanih tropin, jednako vinskemu moštu. Vsa zraven pripadajoča, popolnoma neškodljiva snov za pripravo 50 litrov velja samo

1 gld. 85 kr.

Navodilo za uporabo je zraven priloženo. Prodajalcem dovoljujem primeren popust. Razpošilja po pošti, večjo množino po železnici trdka

Franc Wokač,

Dvor. — Dolenjsko.

(250-2)

Lepo stanovanje

v I. nadstropju, s 3 sobami, kuhinjo in kletjo je takoj za oddati pri Janez Košak-u, gostilničar v Novem mestu,

Radi preselitve je hiša na prodaj

pod prav ugodnimi pogoji v Črnomlju na glavnem trgu na yoglu, pripravna za vsako trgovino in obrt. Natančneje se izve pri Davorin Frančiču v Novem mestu. (139-3)

(258-1)

P. n. gosp. naročnikom

Barthel-ovega apna

za poklajo!

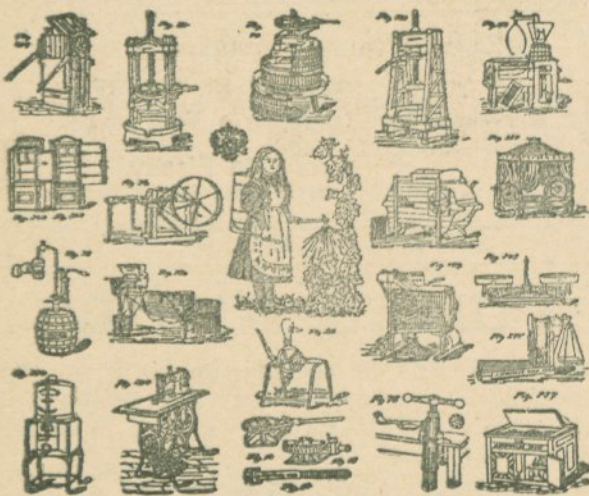
Naznanjamo, da našega 40% garantiranega, čistega apna za poklajo, od 1. okt. t. l. iz zaloge Ljubljana

po ravno isti ceni pošljemo, kot do sedaj z Dunaja, pa samo v vrečah po 50 kg.

Svarimo Vas pa pred malo-vrednim apnom za poklajo, kateri ima samo 30-32% fosforne kisline, tem več pa Chlor & Arsen v sebi. — Pisma in naročila prosimo pod naslovom:

Mihael Barthel in drug,
Dunaj X., Keplergasse 20.

IVAN SCHINDLER,

DUNAJ, III. Erdbergstrasse št. 12

razpošilja gratis in franko kataloge v slovenskem jeziku z več kakor 400 slikami o vseh vrstah aparatov za stroje, potrebnih predmetih za kmetijstvo, vinarstvo, za obrtne in gospodarske namene.

Cene nižje kakor drugod.

● Za reelno postrežbo se garantira. ●

Ugodni plačilni pogoji.

Solidne zastopnike se išče.

(127-11) IVAN SCHINDLER,

ces. kralj. priv. lastnik.

DUNAJ, III. Erdbergstr. št. 12.

Posestvo na prodaj.

Vsled družinskih razmer prodam takoj prostovoljno, lepo, 10 minut od farne cerkve ležeče posestvo s hosto, travniki, vinogradom ter z gospodarskim poslopjem in kmetijskim orodjem vred. Redi se lahko 9 glav goveje živine in 10 prašičev. Cena 9000 kron.

V Št. Janžu na Dolenjskem, 18. sept. 1901.

(255.)

Marko Kotar.

Gozdni čuvaj samec,

kateri tudi umē pomoči pri kmetijstvu in zna slovensko in nemško, se takaj sprejme v Toričen gradu (Ruckenstein) p Radna pri Sevnici.

(259-1)

Dva učenca

se takoj sprejmeta v strojarijo pri Hočevanju v Novem mestu.

(236-3)

Vsaka
gospodinja
in mati

se mora blagrovati,
katera rabi z ozirom
na zdravje, varčnost
in dobri okus Kath-
reiner Kneippovo
sladno kavo (pristno
samo v znanih isvir-
nih zavitkih).

Najboljše, najcenejše in najhitrejše
kosilo in večerjo

napravi vsaka gospodinja iz „Ilirskih testenin“ kakor so nudeljni, rezanci, makaroni itd., ktere so pa le zanesljivo prave v škatlah po $\frac{1}{2}$ kg z napisom:

Prva kranjska tovarna testenin
Žniderskič & Valenčič JI. Bistrica.

Zahtevajte jih v vseh prodajalnicah jestvin. * * Ne pustite se varati, da so morda druge enako dobre kot naše.

Ceniki trgovcem zastonj in franko.

(198-5)

Janez Jax-a

najstarejša
in največja
tovarniška zaloga

šivalnih strojev

v Ljubljani, Dunajska cesta št 13.

Zastopnik za Dolenjsko:
Friderik Skušek,
trгоvec v Metliki. (210-50)